

Nicolao (555) Cameracensi episcopo. Fateor me obnoxium illi, et omnium quæ pro eo facere valeo debitorem: non solum quia ubicumque potest, honorat nos et nostros, sed et propter veritatem, et mansuetudinem, et justitiam, quæ eum etiam apud vos commendabilem reddere possunt. Et, nisi fallor qui eum tribulant, falsi sunt, et non est in ore eorum veritas. Denique vos probabitis, et non est mihi verbis laborandum super hoc. Est præterea cum eo vir religiosus et sanctus Godescalcus abbas (556), pro quo similiter, si quid ad merita ejus nostra interventio addere potest, obnoxie oro ut in suis petitionibus exaudiatur. Arbitror enim nullam illum facere, quæ non digna sit exaudiri.

EPISTOLA CCXV (557).

AD EUMDEM.

Por episcopo et decano Autissiodorensi.

Scribo vobis frequentissime vilis vermiculus, et in hanc impellor audaciam precibus amicorum. Fateor, audax sum, sed non mendax. Non suspicetur dominus meus in ore pueri sui inventum iri mendacium in omnibus quæ ad ipsum scripserit. Volo amicis gerere morem, non tamen in meam mortem. Nec enim ignoro ubi legerim: *Os quod mentitur, occidit animam* (Sap. 1, 11). Falsitatem proinde nego, importunitatem non excuso: ipsa inveniat veniam, cætera non timemus. Amicus est dominus Autissiodorensis episcopus (558) et præcipuus; quis nesciat? Habet quam communicet amico anxietatem, non falsitatem. Fidelem pro decano ipsius afferimus excusationem, absolutionem exigimus. Filii sumus unius patris (quod solita præsumptione loquor) qui estis vos. Confidimus quia non repellat filios pater, sed voluntatem timentium se faciet, et deprecationem eorum exaudiet, et lætos faciet illos (Psal. CXLIV, 19).

200 EPISTOLA CCXVI (559).

AD EUMDEM.

Comitem Radulfum, qui repudiata uxore sua aliam duxerat, patronos in curia reperire queritur.

Scriptum est: *Quod Deus conjunxit, homo non separet* (Matth. XIX, 6). Surrexerunt viri audaces, qui non

(555) In plerisque manuscriptis deest Nicolai nomen, nequidem prima littera de more designatum. Ex quatuor Colbertinis unus tantum codex in margine habet, *Nicolao* cui sane hæc recte conveniunt, sed interest in his monere lectorem. Cameracensi ecclesie præfuit Nicolaus ab anno 1140 ad annum 1167.

(556) Vulgati addunt, *Montis Sancti-Martini*, sed hæc verba in Scriptis omnibus desiderantur, imo etiam in nonnullis *Godescalcus*, aliis *G.* littera expressus. Et hic tamen abbas fuit Montis Sancti-Martini apud Atrebatas, Ordinis Præmonstratensis, laudatus in epistola 253, n. 4; postea episcopus Atrebatensis, in epistola 284.

(557) Scripta circa eundem annum.

(558) Scilicet Hugo.

(559) Scripta anno Christi 1142.

(560) Hic notati episcopi, qui Radulfi Veromandorum comitis divortium probarunt, nempe Simon Tornacensis ejus frater, Bartholomæus Laudunensis, et Petrus Silvanectensis. Factum accurate narrat Herimannus monachus Tornacensis aut ejus continuator in Spicilegii tomo XII, pag. 480, ex quo id paucis accipe. Radulfus comes volens in matrimo-

timuervit conjunctos a Deo contra Deum disjungere (560). Neque id solum, insuper et adjecerunt conjungere non conjungendos, addentes prævaricationem. Lacerantur sacra Ecclesie, scinduntur, proh dolor! vestes Christi; idque, ad cumulum doloris, ab his a quibus resarciri debuerant. Amici tui, Deus, et proximi tui adversum te appropinquaverunt et steterunt (Psal. XXXVII, 12). Nam qui mandatum tuum transgrediuntur, non sunt alieni, non sunt extranei a sanctuario tuo, sed eorum hodie locum tenent, quibus dixisti: *Si diligitis me, mandata mea servate* (Joan. XIV, 15). Comitem Radulfum et uxorem ejus Deus conjunxerat per ministros Ecclesie, et Ecclesia per Deum, qui dedit potestatem talem hominibus. Quomodo quos Ecclesia conjunxit, disjuncta camera? In quo facto illud solum convenienter provisum est, quod in tenebris facta sunt opera tenebrarum. Qui enim male agit, odit lucem, et non venit ad lucem, ut non arguantur opera ejus a luce. Quid mernit comes Theobaldus? quid peccavit homo ille? Si peccatum est quod diligit justitiam et odit iniquitatem, non potest excusari. Si peccatum est quod reddidit Regi quæ regis sunt, et quæ sunt Dei Deo, non potest excusari. Si archiepiscopum Bituricensem suscepit ad imperium vestrum, hoc est maximum et primum peccatum (561). En sanguis iste de manu ejus exquiritur! Qui retribuunt mala pro bonis, detrahant ei, quoniam sequitur bonitatem. Multi clamant ad vos in toto corde suo, ut injuriam filii vestri et oppressionem Ecclesie digna animadversione vindicetis, et artifices hujus sceleris cum ipso eorum capite, cui quidquid libuit, licuit, apostolico vigore coerceatis, ut in Verticem ipsius iniquitas ejus decendat.

EPISTOLA CCXVII (562).

AD EUMDEM.

Theobaldum causa justitie et fidelitatis erga Sedem apostolicam, premi queritur: sed ad iniqua promissa compulsus ope Pontificis expediri rogat.

Tribulatio et angustia invenerunt nos. Commota est et contremuit terra in mortibus hominum, in

nium sibi copulari germanam Alienoræ reginæ Francorum, nomine Petronillam, uxorem suam legitimam, quæ Theobaldi Campaniæ comitis neptis erat, consanguinitatis specie repudiavit, probantibus tribus episcopis supra dictis. Delata hæc de re querimonia est per comitem Theobaldum Burgundiorum principem ad aures Papæ, qui comitem vineulo anathematis ligavit, et episcopos ab officio per aliquod tempus suspendit. Confer Appendicem Sieberti et epistolas sequentes.

(561) Et hæc magna in Theobaldum invidiæ causa, de qua ita Herimannus mox laudatus: « Papa clericum quemdam, cognatum cancellarii sui, « nomine Petrum, » in Bituricensem archiepiscopum consecravit: quod quia rex concedere noluit, christianitate privatus est. » Id contigit anno 1144, post mortem Alberici archiepiscopi. Cætera accipies ex notis ad epistolam 219, ubi Theobaldum, quod Petrum archiepiscopum admisisset, male a rege habium leges. Confer epistolam 219 et librum quartum de Vita Bernardi, n. 12.

(562) Scripta anno Christi 1142.

exsiliis pauperum, divitum quoque vinculis et carceribus. Ipsa religio venit in opprobrium et contemptum. Probro ducitur apud nos saltem mentionem facere pacis. Nusquam fides, nusquam innocentia tuta (Virg., *Æn.*, IV, 672). Amator innocentie et pietatis cultor comes Theobaldus pene traditus est in animam inimicorum ejus. Impulsus est ut caderet, sed Dominus suscepit eum; et gaudet quod justitia et vestra obedientia in causa sit, apostolo acquiescente qui ait: *Si quid patimini propter justitiam, beati* (I Petr. III, 14); et in Evangelio: *Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam* (Matth. V, 10). Væ nobis! hæc 201 omnia præsentire, sed minime præcavere potuimus. Quid plura? Ut non penitus desolaretur terra, et omne regnum in se ipsum divisum consideret, compulsus est ille devotissimus filius vester, et ecclesiasticæ libertatis amator et defensor, subjurejurando promittere quatenus sententiam excommunicationis, a legato vestro bonæ memoriæ magistro Ivone datam in terram et personam adulteri tyranni (563), qui caput et auctor existit horum omnium malorum et dolorum, atque in ipsam adulteram, faceret amoveri: quod sane tamen præfatus princeps fecit prece et consilio nonnullorum fidelium sapientiumque virorum. Dicebant namque id a vobis facile et absque læsione Ecclesie impetrari, dum in manu vestra sit eandem denuo sententiam, quæ juste data fuit, incontinenti statuere, et irretractabiliter confirmare: quatenus et ars arte deludatur, et pax proinde obtineatur; et qui gloriatur in malitia, et potens est in iniquitate, nihil inde lucretur. Multa habeo dicere vobis, sed non est opus de omnibus scribere, cum præsens sit qui omnia scit, et viva voce planius potest et plenius aperire.

EPISTOLA CCXVIII (564).

AD EUMDEM EXCUSATORIA, ET NOVISSIMA.

Solita se apud Innocentium grata excidisse animadvertens, causas offensæ occasione testamenti Ivonis cardinalis natas modeste diluit.

Domino et Patri reverendissimo INNOCENTIO, BERNARDUS, nihilum id quod est.

1. Putabam me aliquando aliquid vel modicum esse: sed nunc, ut sentio, prorsus ad nihilum redactus sum, dum nescivi. Nec enim me dixerim omnino nihilum tunc fuisse, cum oculi domini mei super puerum suum essent, et aures ejus ad preces meas: cum omne quod scriberem, obvisis manibus accepisset, et vultu hilari perlegisset, benignissime atque plenissime ad omnia postulata respondens. Modo autem me merito non modicum dico, sed nihilum, quoniam ab heri et nudius tertius avertit faciem suam a me. Cur hoc? quid peccavi? Multum,

(563) Radulfi, de quo præcedens epistola.

(564) Scripta anno Christi 1143.

(565) Vide epistolas 144, 193.

(566) Scripta anno Christi 1143.

(567) In scriptis nonnullis, *quatuor*; at lectio vulgata melior. Siquidem episcopus non erat Gerardus cancellarius, qui hic quarto loco memoratur, postea Pontifex creatus, dictusque Lucius II.

fateor, si pecunia cardinalis Ivonis bonæ memoriæ (565) meo arbitrio distributa fuit, et non ad nutum ipsius: quod utique ad aures domini mei fuisse perlatum, mihi relatum est. Sed confido quia nunc hujus rei veritatem cognoscetis, et veritas liberabit me. Non sum tam hebes, ut ignorem Ecclesie esse quidquid ille rerum suarum non dederit.

2. Sed jam audite simpliciter veritatem. Si inventum fuerit in ore meo mendacium, ipsum os meum condemnabit me. Quando homo exiit hominem, absens eram, imo et valde remotus. Audivi autem ab his qui adfuerunt, quod ipse fecerit suum testamentum; et quod fecit, feci et scribi: et de rebus suis quæ voluit, quibus voluit, ipse divisit: quod residuum fuit, duobus abbatibus assistentibus tunc sibi, et mihi pariter qui absens eram, dividendum commisit; eo quod nobis nota essent loca pauperiora sanctorum. Porrò abbates illi domum venientes, et non inveniendes me (definere enim tunc temporis ex vestro mandato pacis quaerendæ negotiis), nihilominus pecuniam, sicut eis visum est, dividerunt, me non solum non connivente, sed et nesciente quid fecerint. Cedat jam, si placet, manifestæ indignatio veritati, nec mihi deinceps frons rugetur, aut supercilium deponatur: sed solita redeat serenitas blando et benigno vultui, ac suo denuo sole læta facies induatur.

3. Nam quod item comperi displicuisse me in multis scriptationibus meis, hoc me jam metuere non oportebit, quoniam facile emendabo. Scio, scio, præsumpsi plus quam oportuit, parum attendens quis cui scripsisse præsumerem: et ad id quidem audendum vestra me armarat benignitas, non negabitis. Urgebat deinde charitas amicorum: etenim perpauca pro me scripsi, si bene memini. Sed ne quid nimis. Dabo, si potero zelo meo de cætero temperamentum, scientiam; et ponam digitum meum super os meum. Tolerabilis enim offendam aliquos amicorum, quam multis precibus defatigam christum Domini. Et nunc quoque non sum ausus scribere vobis de imminentibus Ecclesie periculis, et gravi schismate quod timemus, ac plurimis quæ sustinemus incommodis. Scripsi autem sanctis episcopis vestro lateri adherentibus: ab ipsis audire poteritis, si scire placuerit, quæ scripserim ego.

EPISTOLA CCIX (566).

AD TRES (567) EPISCOPOS CURLE, ALBERICUM OSTIENSEM, STEPHANUM PRENESTINUM (568), IGMARUM TUSCULANUM (569), ET GERARDUM CANCELLARIUM.

Pro interdicto quod erat in terra Regis propter archiepiscopum Bituricensem.

1. Quantum malum schisma in Ecclesia sit, et

(568) Albericus Viriduni in Francia mortuus est, ad ejus tumulum Bernardus Sacrificium laudis obtulisse perhibetur in libro quarto Vitæ, n. 21. Ejusdem mentio in epistola 241. De Stephano in epistola 224.

(569) Igmarus seu Ymarus, ex monacho Cluniacensi Sancti-Martini a Campis Prior Charitatis ad Ligerim, dein abbas Monasterii Novi apud Pictavos

quam sit detestandum et omnimodis devitandum, evidenter quondam ostendit famosa et horrenda mors virorum illorum, quos ob istiusmodi pestem terra deglutiens, vivos transmisit ad inferos. Ostendit et illa persecutio Guibertina (570), sive Burdini temeritas, quos nostra jam tempora experta sunt, inter regnum et sacerdotium dividentes plaga pene incurabili, et castigatione crudeli. Ostendit et illa quæ nuper adhuc, post multam et multifariam Ecclesiæ vexationem et vastationem, tandem Deo miserante finem accepit rabies Leonina (571). Merito proinde Salvator in Evangelio: *Væ, inquit, homini illi per quem scandalum venit!* (Matth. XVIII, 7.) Væ nobis qui vivimus, plangere quæ pertulimus, dolere quæ sentimus, tremere quæ exspectamus! Et, quod pejus est, ad tam malum habitum humanæ res devenerunt, ut nec rei humiliari velint, nec iudices misereri. Dicimus *iniquis: Nolite inique agere; et delinquentibus: Nolite exaltare cornu* (Psal. LXXIV, 5); et non audiunt nos, quia domus exasperans est (Ezech. II, 5). Supplicamus his quorum est peccata arguere, peccantes servare, ne calamum quassatum conterant, et linum fumigans non exstinguant: et magis in spiritu vehementi conterunt naves Tharsis.

2. Si denuntiamus filiis cum Apostolo ut obediant patribus per omnia, quasi aerem verberamus. Si patribus loquimur ne ad indignationem provocent filios (Ephes. VI, 1, 4), in nos potius eorum indignationem provocamus. Nec delinquentes satisfacere nec rectores seu correctores condescendere ulla tenus acquiescunt. Omnes suum stomachum sequuntur, et totis viribus funem in diversa trahentes, rumpunt. Heu! necdum recenti Ecclesiæ plagæ (572) cicatrix occalluit, et rursus scindere parant, rursus corpus Christi affigere cruci, rursus fodere

(quo nomine interest pactieni inter Ludovicum Juniorem et Argrimum archidiaconum Aurelianensem inite, apud Chesnium tomo IV, pag. 764), demum cardinalis ab Innocentio creatus, vir magnæ integritatis, ex Chronico Cluniacensi, sub Pontio abbate. Ad hos cardinales item epistola 230 et duæ sequentes.

(570) Sic dicta a Guiberto Ravennate episcopo, quem Henricus IV imperator antipapam Gregorio VII et tribus sequentibus legitimis Pontificibus objecit. Mauricius Burdinus item Bracarensis archiepiscopus ab Henrico V intrusus in sedem Romanam, a Calixto II, tandem in Cavense monasterium retrusus: cujus vitam eleganter scripsit Stephanus Baluzius in Miscellaneorum tomo III.

(571) Schisma Petri Leonis.

(572) Schismati nimirum Analeti.

(573) In uno Colbertino, *pugnatores*, bene ad sensum; melius, *expugatores*.

(574) Rem ita narrat Willelmus Nangius in Chronico: « Anno 1142 orta dissensione inter papam Innocentium et regem Francorum Ludovicum, Ecclesia Gallicana turbatur. Nam defuncto Bituricensi archiepiscopo Alberico, missus est Petrus, a papa eiusdem ecclesiæ pastor consecratus. Sed a rege Ludovico repudiatus, nec in urbe recipitur, eo quod sine eius assensu fuerat ordinatus. Ipse vero rex Ludovicus concesserat Ecclesiæ Bituricensi libertatem eligendi episcopum quem vellet, excepto dicto Petro; publiceque juraverat quod se vivente non

latus innoxium, rursus vestimenta dividere, atque ipsam, quod in ipsis est, tunicam inconsutilem, quamvis frustra, dirumpere satagunt. Si qua in vobis sunt viscera pietatis, tantis vos opponite malis, ne in illa præcipue terra scissura fiat, in qua solent, sicut optime nostis, scissuræ aliæ resarci. Nam si auctor scandali, ore singulariter iudicis, tremendo addicitur maledicto, quibus **203** putamus benedictionibus dignos hujus nequitie fugatores et propugnatores (573)?

3. De duobus non excusamus Regem. Nam et juravit illicite, et perseverat injuste (574). Verum id non voluntate, sed verecundia. Nam probro ducitur, sicut optime nostis, apud Francigenas juramentum solvere, quamlibet male publice juratum sit, quamvis nemo sapiens dubitet illicita juramenta non esse tenenda. Verumtamen ne in hoc quidem excusari posse fatemur. Neque enim excusare nos, sed veniam postulare suscepimus, Vos videte an excusare aliquatenus eum possit ira, ætas, majestas. Poterit sine dubio, si misericordiam iudicio super-exaltandam decernatis: quatenus videlicet talis aliqua consideratio in rege et puero habeatur, ut hac ei vice tali quidem tenore parcat, quo tale aliquid de cætero non presumat. Parcat sane dixerim, si fieri possit salva in omnibus Ecclesiæ libertate, simul et archiepiscopo debita veneratione servata, quem manus apostolica consecravit. Hoc ipse Rex humiliter petit, hoc nostra universa citramontana nimium jam afflicta Ecclesia suppliciter deprecatur. Alioquin damus manus morti, tabescentes et arescentes præ timore ex expectatione quæ supervenerunt universo orbi. Siquidem deprecatio mea super hoc ab anno priore; et, peccatis meis exigentibus, deprecationem meam non exauditio, sed indignatio; indignationem autem desolatio pene

erat futurus archiepiscopus. Qui tamen electus Romanam profectus est et consecratus fuit a papa Innocentio, dicente, Regem puerum instruendum et cohibendum, ne talibus assuescat, et adjecit, Veram non esse libertatem, ubi quis excipitur a principe, nisi forte docuerit coram ecclesiastico iudice, illum non esse eligendum. Tunc enim auditur ut alius. Rex vero, sicut superius dictum est, archiepiscopum exclusit redeuntem. Eum enim comes Theobaldus Campaniæ recepit in terra sua, et ei omnes ecclesiæ obediabant. Indignatus ob hoc rex, convocavit omnes fere proceres suos, ut una cum eo guerram inferrent comiti Theobaldo. Sic Willelmus, ex quo Matthæus Parisiensis, qui hoc refert ad annum 1146, corrigendus videtur. Hæc autem dissensio eo usque progressa est, ut non solum rex Ludovicus terras comitis Theobaldi hostiliter vastaverit, sed etiam Vitriacum castrum cum magna promisei sexus multitudine concremaverit, imo et in ecclesiis ditionis ipsius fieri prohibuerit electiones episcoporum, vel ordinationes, eas Roberto fratri suo tradens occupandas, ut de Remensi, Parisiensi, et Catalaunensi S. Bernardus graviter conquestus est, tum in epistola 222, ad Joslenum Suessionensem; tum maxime in epistola 222, ad Stephanum Prænestinum. Tandem vero calamitosum hoc divortium Eugenio III Sedem Romanam ineunte S. Doctoris opera extinctum est.

EPISTOLA CCXXI (576).

AD EUMDEM.

Unde supra. — *Graviter Ludovicum regem arguit, quod, pravis consiliis adhaerescens, pacis consilia respuat. Se quidem haclenus regii nominis studiosum, deinceps solius veritatis patronum, necnon malefactorum ejus testem fore.*

1. Scit Deus quantum vos, ex quo novi, dilexi, et vestrum honorem volui: scitis vos quanto labore quantaque sollicitudine toto anno præterito quærendæ paci vestræ intendi, una cum aliis fidelibus vestris. Timeo autem ne sine causa laboraverimus in vobis. Vos namque, ut manifestum est, a bono et sano consilio quod acceperatis, nimium cito nimiumque leviter resilitis: et ad mala priora, quæ dudum non immerito perpetraste vos plangebatis, adhuc recentibus illis plagis, rursus, ut audio, nescio quo diabolico consilio, festinatis. A quo enim nisi a diabolo procedere hoc consilium dixerim, per quod fit ut incendiis incendia, homicidiis homicidia addantur (577), clamor denuo pauperum, et gemitus compeditorum, et sanguis interfectorum auribus personent Patris orphanorum, et iudicis viduarum? (Psal. LXVII, 6.) Plane his hostiis hostis ille antiquus nostri generis oblectatur, quoniam ipse homicida est ab initio (Joan. VIII, 44). Et nolite frustra occasionem sumere de comite Theobaldo ad excusandas excusationes in peccatis (Psal. cxc, 4), cum vir ille paratum se dicat, et hoc omnimodis deprecatur, venire ad conventiones quæ inter vos ecurrerunt quando facta est pax, et secundum iudicium diligentium nomen vestrum, eorum scilicet qui mediatores inter vos exsisterunt, per omnia satisfacere velit, ut, si prævaricationis forte ab ipsis argui poterit (quod non existimat) contiuuo, ad honorem vestrum corrigere non cunctetur.

2. Verum vos nec verba pacis recipitis, nec pacta vestra tenetis, nec sanis consiliis acquiescitis: sed nescio quo Dei iudicio, omnia vobis ita veritatis in perversum, ut probra honorem, honorem probra ducatis, tuta timeatis, timenda contemnatis: et, quod olim sancto et glorioso regi David Joab legitur exprobrasse, diligitis eos qui vos oderunt, et odio habetis eos qui vos diligere volunt (II Reg. XIX, 6). Neque enim qui vos instigant priorem iterare malitiam adversus non merentem, quærent in hoc honorem vestrum, sed suum commodum, imo nec suum commodum, sed diaboli voluntatem; ut Regis (quod absit!) potentiam concepti furoris habeant effectricem, quem suis se posse adimplere viribus non confidunt, inimici coronæ vestræ, regni manifestissimi turbatores.

3. At quidquid vobis de regno vestro, de anima et corona vestra facere placeat, nos Ecclesiæ filii, matris injurias, contemptum et conculcationem omnino dissimulare non possumus, quæ illi, præter illa

(576) Scripta anno Christi 1142.

(577) Huc spectant quæ de castro Vitriaco, una cum promisea multitudine incenso, dicuntur in notis ad epistolam 224, unde Vitriaco-Incense nomen, ad Matronam, in pago Partensi.

universæ terræ secuta est. Si quid zelo urgente erupit quod non fuit, aut secus quam fuit dicendum; sit, quæso, apud vos quasi non dictum: ubi vero dixi quod oportuit, et ubi oportuit dici; sit non frustra dictum.

EPISTOLA CCXX (574*).

AD LUDOVICUM REGEM FRANCORUM.

Iniquam regis postulationem in causa Radulfi rejicit, monens eundem non premere innocentes, et irritare contra se Regem supremum.

1. Libenter quidem, sicut ipse fateri dignamini, etiam propria attestante conscientia, quæ ad honorem vestrum et regni vestri utilitatem spectant, pro nostro exiguo posse, et quærimus, et quæremus. Cæterum quod nostræ humilitati querimini super anathemate mox innovando in comitem Radulfum (575), et vultis me dare operam omnimodis ut non fiat, ob multa mala quæ secutura inde putatis, prorsus non video quomodo implere possim, et mandato obviare apostolico: quod etsi possem, non video quod rationabiliter possem. Doleo quidem de malis, si inde proveniant: sed non ideo tamen debemus facere mala, ut veniant bona. Salius tutiusque hoc totum profecto omnipotentis Dei iudicio et dispositioni relinquimus, qui potest facere ut et bona quæ ipse vult fieri, fiant et maneant; et mala quæ mali moliantur, non veniant; aut certe in eos ipsos potius, qui ea volunt et quærent, veniant.

2. Valde autem contristat me unum quod in litteris vestræ Celsitudinis continetur, quod videlicet debeat obviare res ista paci factæ inter vos et comitem Theobaldum. An nescitis vos graviter offendisse in eo quod comes Theobaldus violentia guerræ vestræ contra Deum et justitiam jurare compulsus est, non solum quia quæreret, sed etiam quia efficeret ut prædictus comes Radulfus et terra ejus tam indebite imo tam illicite absolveretur? Quid iterum vultis peccatum peccato addere, et iram Dei super vos (quod absit!) accumulare? Quid peccavit comes Theobaldus, ut iram vestram rursus incurere mereatur qui et absolutionem comitis Radulfi, licet injustam, sicut scitis, tanto labore et difficultate obtinuit; et redivivam excommunicationem, quamvis justissime redeuntem, nec **204** quæsit, nec quærit, utpote quod timore vestro etiam abjuravit? Nolite, quæso, nolite, domine mi Rex, Regi vestro, imo omnium Conditori, tam evidenter in suo regno et in sua possessione audere resistere, et manum extendere tam frequenti et temerario ausu adversum terribilem, et eum qui aufert spiritum principum terribilem apud reges terræ. Acriter loquor, quia acriora vobis formido: quod non ita vehementer timerem, nisi vos vehementer diligerem.

(574) Scripta anno Christi 1142.

(575) Duabus ex causis indignatus est rex ob anathema Radulfo inflictum: nimirum et quod Radulfus ejus cognatus erat, teste Herimanno monacho Tornacensi; et quod sororem reginæ superduxerat, ex dictis.

quæ in eam jam præcessisse miserabiliter plangimus, iterum de novo partim inferri, partim imminere sentimus. Profecto stabimus et pugnabimus usque ad mortem, si ita oportuerit, pro matre nostra, armis quibus licet, non scutis et gladiis, sed precibus fletibusque ad Deum. Et ego quidem, qui me memini, præter quotidianas preces quas pro pace et salute vestra atque regno coram **205** Domino supplex ipso teste fundebam, etiam apud Sedem apostolicam litteris et nuntiis causam vestram egisse, fateor, usque pene ad propriæ conscientiæ læsionem, et ipsius summi Pontificis justam (quod diffiteri non debeo) contrame indignationem; ego, inquam, assiduis vestris, quos innovare quotidie non cessatis, excessibus provocatus, dico vobis, incipio pœnitere super insipientia mea priori, qua plus justo vestræ adolentis hucusque favi; et de cætero pro mea exiguitate non deero veritati.

4. Non tacebo quod cum excommunicatis iterato fœdus et societatem inire satagitis: quod in necem hominum, combustionem domorum, destructionem ecclesiarum, dispersionem pauperum, raptoribus et prædonibus, sicut dicitur, adhæretis, juxta illud Prophetæ: *Si videbas furem, currebas cum eo, et cum adulteris portionem tuam ponebas* (Psal. XLIX, 18); quasi non satis per vos mala facere valeatis. Non silebo quod illicitum illud maledictumque juramentum inconsultissime usurpatum a vobis contra Bituricensem Ecclesiam (pro quo, heul tot et tanta mala jam nunc merito provenerunt) non ita tandem corrigitis, ut Christi ovibus apud Catalaunum pastorem præfici non sinatis: insuper et fratri vestro (578), ejusque militibus, sagittariis, ballistariisque domos episcopales contra jus et fas habitandas, et res Ecclesiæ in hujusmodi nefarios usus profligandas audacter nimium exponatis. Dico vobis: non erit diu iunctum, si hæc ita facere pergitis. Et ideo, domine mi rex, amabiliter moneo vos et fideliter consulo vobis ut citius ab hac malitia desistatis, si forte jam ferire parant manum, Ninivæ regis exemplo, pœnitentia et humilitate prævenire possitis. Dure loquor, quia duriora vobis formido: sed mementote a Sapiente dictum, *Meliora esse verbera amici quam fraudulenta oscula inimici* (Prov. XXVII, 6).

EPISTOLA CCXXII (579).

AD JOSLENUM (580) SUESSIONENSEM EPISCOPUM, ET SUGERIUM ABBATEM SANCTI-DIONYSII.
Queritur apud eos, uti Regis consiliarios, de iniquis ejus contra Theobaldum molitionibus, contra pactum et pacem initam.

1. Scripseram Regi, arguens eum super malis quæ fiunt in regno ejus, ipsius, sicut dicitur, assensu: et quod rescripsit, dignum duxi vobis, qui de con-

(578) Roberto scilicet, de quo in epist. seqq. in 224 n. 2 et in 304. In epist. 293 inter Chesnianas, quæ est Cisterciensis Capituli ad Ludovicum Junio-rem, conqueruntur Patres quod Robertus comes, ejus germanus, comederet carnes in suis ipsorum granis contra ordinis interdictum. De Catalaunensi ecclesia vide infra ad epistolam 224.

(579) Scripta anno Christi 1142.

(580) Rufum cognominat Ordericus pag. 889. Ad eum epistola 342, præter tres sequentes.

silio ejus estis, insinuandum. Miror enim si ita credit ut loquitur, et, si non credit, quomodo conscio mihi utique omnium (sicut scitis) quæ ad pacem reformandam facta fuerunt, ista persuadere conatur. Ait enim, sicut potestis videre in litteris ejus, cum male servata in parte Comitum pacta conaretur ostendere: « Adhuc suspensi manent episcopi nostri adhuc terra nostra interdicta est. » Quasi vero cujusquam ecclesiastici absolutio interdicti ad comitem Theobaldum pertineat, aut hoc ipse aliquo modo pepigerit se facturum. « Illusus est » ait, « comes Radulfus, et iterum relegatus est. » Et hoc quid ad comitem Theobaldum: Nonne quiddam de hac re promisit, fideliter elaboravit, et efficaciter adimplevit? Ille vero deprehensus est in astutia sua, et cecidit in foveam quam fecit. En est hoc totum cur irrita faceret Rex pacta sua, quæ distinxerunt labia vestra? An propter hoc decuit incandescere iram Regis contra Deum et Ecclesiam ejus, contra se ipsum et regnum suum? Itane propter hoc debuit oblivisci honoris sui, ut, ad debellandum hominem suum; quem non dico diffidaverat, sed nec submoverat vel posuerat ad rationem, mitteret fratrem suum, idque per Catalaunum **206**, de qua potissimum civitate scitis quid Rex cum comite Theobaldo pepigerit?

2. Sed Rex adhuc aliud addit, quod matrimoniis sibi moliat conjungere, contra ejus fidelitatem, comitem Flandrensem et SueSSIONENSEM (581). Et de fidelitate quidem suspicio est, non certitudo. Porro inanes suspensiones certis pactionibus præjudicare quale sit, vos videritis. Quanquam id omnino credendum non fuerit de tali viro. Numquid enim hostes sunt Regis, quibus alligatur Comes, et non magis homines ejus et ejus amici? Nonne consanguineus Regis, et, sicut fatetur, baculus regni comes Flandrensis est? Quid ergo contra Regis fidelitatem facit ejus homo, et fidelis ipsius, si aliis ejus amicis, suorum matrimoniis copulatur? Nonne si quis simplici oculo rem, ut est, consideraret, magna potius pax regni, magnumque robur, et magna posset putari securitas?

3. Illud autem miror, quomodo Rex dicere non timuerit, cognoscere se quia noverim ego, comitem Theobaldum in partem suam, contra Regem, comitem Radulfum trahere attentasse. Nam et viva voce nuntio nostro plus dixit quam scripserit, quod mandaverim sæpius dicto Radulfo maximam partem peccatorum ejus me suscipere, si vellet comiti Theobaldo adhærere. Si natus est homo ille per quem ista mandaverim, veniat et arguat me palam: si scripsi

(581) Barones regis vocat Bernardus in epistola 224, n. 3. Hunc locum explicat Herimannus Tornacensis, pag. 394, ubi de Theoderico Flandrensi comite, qui « filiam suam promiserat Henrico, comitis Theobaldi filio, licet rex Francorum conjugium niteretur dissolvere, tertio gradu consanguinitatis dicens eos invicem propinquos esse. » Aliud item matrimonium Theobaldus cogitabat, nempe filia sua cum comite SueSSIONENSE, infra in epistola 224, n. 4.

litteras, proferantur in medium. Viderit ipse cui crediderit: certus ego sum quia nunquam noverim quod imponit. Idem arbitror et de comite Theobaldo, quia et ipse omnimodis diffidetur. Videat proinde Deus et judicet, quod nunc de suspitione comes Theobaldus arguitur ab eo qui manifeste contra pactiones suas ipsum sibi attraxit comitem Radulfum, contra Dei præcepta, contra sententiam summi Pontificis adultero et excommunicato communicans.

4. Ait quoque Rex: « Pene habuimus duos gravissimos oppugnatores. » Et propheta subsannans respondet: *Ibi trepidaverunt timore, ubi non erat timor* (Psal. XIII, 5). « Ecce, » inquit, « oppugnatur, qui non oppugnabimus: persecutionem patimur, qui non persecuti fuimus. » Quis oppugnat, obsecro? quis oppugnat, quisve persequitur? Nonne comes obsecrat et humiliatur, honorare paratus ut regem, servire et obsequi tanquam domino suo, obnix pro pace supplicans, et bonam Regis (quod in se est) sibi conciliare satagens voluntatem? Esto quod non sit ita, sed magis Comes Regi mala omnia moliat: nonne ad id quod statutum fuisse scitis, fuerat recurrendum? Sic enim inter se pepigerunt ut, si qua de conventionibus illis controversia aut dissensio nasceretur, nihil mali sibi invicem facerent aut quererent, donec coram nobis tribus pariter, et domino Autissiodorensi (582), ventilata res esset atque discussa, qui et tunc mediatores fuimus: et si quid emergeret controversiæ, debuimus esse reconciliatores. At id modo omnimodis Comes flagitat: sed Rex abnuat.

5. Denique esto quod omnino male meruit Comes: sed Ecclesia Dei quid meruit? Quid, inquam, meruit, non jam sola Bituricensis Ecclesia, sed et Catalaunensis, etiam et Remensis, etiam et Parisiensis? (583) Habeat Rex adversus Comitem jus: sed de quo jure, obsecro, de quo jure præsumit ut Ecclesiarum possessiones et terras devastet, ut Christi ovibus pastores præfici non permittat: ut his quidem electorum promotionem prohibeat, aliis vero, quod hæc inaudita est, dilationem electionis indicat, donec universa consumpserit, donec diripuerit pauperum facultates, donec penitus desoletur terra? An vos ei consultis talia? Mirum valde, si contra vestrum consilium fiunt hæc: **207** mirum magis et malum, si vestro consilio fiunt. Etenim consulere talia, manifeste schisma fabricare est, Deo resistere, Ecclesiam ancillare, et novam in servitutem ecclesiasticam redigere libertatem. Si quis Dei fidelis, si quis Ecclesiæ filius est, profecto stabit et opponet se, quoad poterit, murum pro domo Dei. Nam et vos ipsi, si pacem desideratis Ecclesiæ, sicut oportet filios pacis, quomodo non dicam tractatis ea, sed vel interestis consiliis tam malignis? Quiddam enim mali fecerit, merito non

(582) Hugone, cujus epistola 226.

(583) De Bituricensi, id patet ex notatione ad epistolam 216; de aliis, intelligitur ex epistola 224.

(584) Scripta anno Christi 1142.

(585) Serenitatis titulum, quem superius regi Francorum tribuit in epistola 170, n. 3, hic tribuit epi-

Regi juveni, sed consiliariis senibus imputatur. EPISTOLA CCXXIII (584).

AD JOSLENUM EPISCOPUM SUESSIONENSEM.

Satisfacit episcopo, cujus litteris præfixa talis erat salutiatio, « Salutem in Domino, et non spiritum blasphemiae. » Requirit nihilominus in eo majorem zelum ad vindicandas Christi et Ecclesiæ injurias.

1. Mioime quidem ego spiritum blasphemiae habere me arbitror, sed nec cuiquam maledixisse, aut maledicere velle me scio, principi præsertim populi mei. Cæterum quiddam illud sit, quo se læsam vestra Dignitatis judicet, peto veniam. Scio enim qui dixit: *Blasphemamur, et obsecramus* (I Cor. IV, 13). Dico ergo cum beato Job: *Quæ locutus sum, utinam non dixissem: et ultra non addam* (Job. XXXIX, 35). Jam, domino abbati Sancti-Dionysii pro communi querimonia scribens, utriusque vestrum responderam, et putaveram me fecisse satis. Et quoniam, ut video, nondum quievit indignatio vestra, quæ forsitan adversus Ecclesiæ conculeatores justius incanduisset, etiam vobis dico: schismaticos vos aut fomitem esse scandali, nec dixi, nec scripsi, nec credidi, et dico securus: nec vereor quod me mea pagina arguat mendacii. Scrutamini eam, si placet: et si ita inveneritis, reum me fatebor grandis sacrilegii, et revera, sicut notatis, spiritu blasphemiae agitata illa scripsisse.

2. Ne tamen humilis satisfactio spiritum videatur excludere libertatis, dolui fateor, et doleo, quod nondum ea vos libertate, qua deceret, comperimus Christi ulcisci injurias, Ecclesiæ defendere libertatem. Dolor iste compulit me scribere dura, non tamen illa quæ impingitis. Putaveram siquidem (et adhuc putarem, nisi timerem vobis in hoc esse molestus) nequaquam sufficere quod schismatis non estis auctores, nisi et eos qui sunt, cujuscunque dignitatis sint, tota libertate pro viribus coereatis, et eorum consilium atque consortium exseretis. Putarem, inquam, gloriam vobis esse, si dicere possetis et vos: *Odivi ecclesiam malignantium, et cum impiis non sededo* (Psal. XXV, 5). Numquid solum decebat zelus ille prophetam, et non hodie quoque a Domini sacerdote requiritur, de quo dicebat: *Nonne qui oderunt te, Domine, oderam, et super inimicos tuos tabescebam?* (Psal. CXXXVIII, 21.) Optarem sane (ut salva vestra Serenitate (585) id quoque eloquar) hunc zelum vos exercuisse in puerum (586) regem, qui, non tam pueriliter quam crudeliter, sine causa irrita fecit et vestra sane consilia, et sua pacta. Sine causa regnum suum conturbat: bella ubique cœlis terrisque suscitavit: ecclesias vastat, sacra temerat, exultat iniquos, bonos persequitur, perimit innocentes. Hæc, inquam, vellem vos dolere, his contradicere et resistere, quod in vobis est.

sco, sed in aula regis consiliario; quo nomine etiam Innocentium salutavit in epistola nunc 337, n. 4.

(586) Scripturæ more puerum vocat Ludovicum Junio-rem, qui tum conjugatus erat, et quidem duos supra viginti annos natus. Eadem vox eodem sensu in epistola 170 et alibi passim.

Sed meum non est magistrum docere Joslenum, minus autem reprehendere episcopum, qui magis me et alios peccantes redarguere et errantes corrigere debet. En **208** quantum vos timeo. Clausam habetis epistolam, qui de priore aperta male suspicatus estis. Nam ego quidem nihil in hoc aliud cogitavi, nisi quod ad diversos scribentem necesse est, juxta consuetudinem, epistolam cera non claudere (587). Jam et pro hoc quoque veniam peto.

EPISTOLA CCXXIV.

AD STEPHANUM PRÆNESTINUM EPISCOPUM (588.)
Malefacta Ludovici regis et injurias in Ecclesiam, episcopos, aliosque exponit.

1. Loquitur Jeremias ad Deum pro adversariis suis, ita dicens: *Recordare, Domine, quod steterim in conspectu tuo, ut loquerer pro eis bonum, et averterem indignationem tuam ab eis; et infert: Propterea, inquit, da filios eorum in famem, et deduc eos in manus gladii (Jerem. XVIII, 20, 21).* Et adhuc alia in hunc modum æque gravia imprecatur illis. Quod propterea nunc apud vestram Reverentiam memorandum putavi, quoniam simile mihi aliquid cum

(587) Hinc in epistola 304: « Sigillum non erat ad manum. » Idem in epistola 402. Bernardi nomen et effigies sigillo impressa erant, ex epistola 284. (288) Scripta anno 1143. — Stephanus Prænestinus, ad quem etiam epistola 219, ex Ordine Cisterciensi cardinalis ab anno 1140, mortuus anno 1144. Ernardus « Stephanum, totius modestiæ virum » appellat in libro secundo de Vita Bernardi, n. 49. Eundem laudat præter alios Joannes Sarisberiensis in Polycratici libro VI, cap. 24. Catalaunensem fuisse conjicimus ex hujus epistolæ numero 2.

(589) Quis fuerit rerum tum Ecclesiæ, tum politiæ status in Gallia sub hoc rege Ludovico Juniore, superioribus quidem epistolis 216-222 satis ostendit: præsentem vero in primis hispidam et luctuosam Ecclesiæ Gallicanæ faciem depingit. Idem testatur Otto Frisingensis Chronici libro VII, cap. 21, ubi ait: « Francia occidentalis rege suo amisso, sub illius filio Ludovico, qui adhuc superstes est, ob ipsius ac Theobaldi Blesensis comitis guerram tot prædiis ac incendiis perpressa est discrimina, quod nisi religiosorum, qui ibidem morabantur, meritis, orationibus et consilio nuper pacata fuisset, usque ad interuptionem deleta putaretur. » Ita Otto. Ecce religiosorum orationibus et consilio salutis Galliæ adscribitur. Quis enim dubitet mandum meritis, ut aiebat ille, stare Sanctorum? et cui dubium inter hos agmen duxisse Bernardum, communem quasi non Galliæ solius, sed et Europæ totius, ne dicam orbis, consiliarium et caduceatorem? ut ex Epistolis ejus quaaversum scriptis colligere licet. Cæterum, ut id obiter moneam, mirum videri possit unde Ludovicus ille Junior tam sit laudatus Historicis, quod affirmat Gordonus ad annum 1180. Certe si Bernardum, incorruptum utique judicem consulas epistolis citatis, et præsentem potissimum, dixeris non admodum fuisse laudabilem. Sed ita sunt mores hominum: pro affectu suo laudant et vituperant. Exempla non est cur longe petamus. Nam et hodie regum, principumque quorundam consilia, expeditiones, fœdera, aliaque facinora, quam dispares habent æstimatores ac judices! Alii quippe in laudis gloriæque argumentum trahunt quæ alii gravissime insectantur et damnant. Alii censent hujusmodi bella in Religionis et Ecclesiæ damnus geri, foveri hæreses, loca Deo dicata profanari, conculcari sacra, miseros

Propheta video accidisse. Vos enim scitis quomodo ego quoque pro Rege steterim in conspectu domini mei, corpore quidem absens, sed præsens spiritu, ut loquerer pro eo bonum. Bona siquidem pollicebatur. Nunc autem, ipso reddente pro bono malum, cogor contraria scribere. Pudet erroris, et falsæ spei quam de eo conceperam: et gratias ago quo pro eo simpliciter supplicans non fuerim exauditus. Putabam me deferre regi pacifico, et ecce invenior gravissimo hosti Ecclesiæ assentasse (589). Conculcatur apud nos sancta Ecclesia, turpiter ancillatur. Nam et electiones episcoporum prohibentur fieri; et sicubi id præsumptum a clericis fuerit, electus episcopari non sinitur. Denique sedet in tristitia Ecclesia Parisiensis, proprio destituta pastore et nemo est qui de substituendo alio mutire audeat.

2. Non sufficit spoliari bonis præsentibus domos episcopales: etiam in terras et in homines manus sacrilega circumquaque desævot, totius insuper anni ex eis sibi reditus vindicando. Vestra Catalaunensis fecit quidem electionem; sed qui electus est (590).

opprimi, Reipublicæ statum pessumdari, Ecclesiæ vigorem dignitatemque labefactari. Alios tamen invenies qui hæc mala dissimulent aut palliare noverint, eosque quorum opera et auspiciis hæc geruntur summis in cœlum laudibus vehant. Per hæc tamen debitam Ludovico, si quam deinceps adtiori ætate laudem meruit, detractum non imus. Forte enim, annis maturior, rebus præclare gestis prioris ætatis maculas eluit. Nam pluribus annis Bernardo superstes fuit: mortuus nimirum anno 1180. Quamvis recipiscentiæ indicia ipsi quoque Bernardo dedisse legam. Nam ita de eo Æmilius in Ludovico VII: « Rex (Ludovicus) magna et ira, et manu illatus » (nempe in Theobaldum comitem Blesensem) « Victoriacum, quod oppidum sub potestate Blesensis erat, captum diripuit. Profana sacraque loca sine discrimine incendi, in æde principe ad mille quingentos puberes impubesque promiscue combusti, qui sanctitate templi salutem tecturi, ad ararum tutelam supplices confugerant. Mox se clloigens Rex ingenti dolore atque inde mœrore correptus, se afflictabat, neque solatis ullis sublevari poterat: cum divus Bernardus ad illum venit evocatus, quod in eo multum divinitatis eluceret: ac jam antea rege Crasso, quercuum (ut prædicabatur) secessuumque discipulus, et nullo præterea præceptore doctissimus, e solitudine in celebritatem ex umbra in solem, sanctitatem: eruditionemque importarat. Is tunc intromissus, ac reverendissime a Rege exceptus, cum ejus fletum conspiceret, causamque didicisset: Hæ, inquit, lacrymæ, nisi cito exarescant, exstinguere possunt Victoriacensis incendii memoriam. Tantum adde illis constantiam roburque, et ne sit velut muliebris ploratus; viriles ac verè regios animos gere. » Cæterum quæ de frustrata a Ludovico episcoporum electione hic dicuntur, manifesta sunt ex notis ad epistolam 219.

(590) Gaufridus Catalaunensis episcopus, de quo in epistola 66, mortuus anno 1142; in cuius locum electus Guido, de quo hic. Samsonem Remensem archiepiscopum, quod Theobaldo faveret, expulerant regii ministri, qui urbis ecclesias Sanctæ-Mariæ, Sancti-Remigii, Sancti-Nicasii deprædabantur, et suburbanum Sancti-Theoderici monasterium. Nulla hic mentio de Parisiensi episcopatu, in quo jam Stephano mortuo subrogatus erat Theobaldus.

ecce jam diebus multo debito honore frustratur, et scitis quam non absque gravi gregis dominici detrimento. Commisit Rex germano suo Roberto vices episcopi (591): et ille in cunctis terris rebusque Ecclesiæ potestative versans, et pro vice sua ubique haud segniter agens, infert cœlis quotidianas hostias, non plane pacificas, clamores pauperum, lacrymas viduarum, planctus orphanorum, gemitus compeditorum, sanguinem interfectorum. Verum angustus est malitiæ ejus ille episcopatus. Remensensem invadit, atque in terra sanctorum iniqua gerit, non clericis, non monachis, non sanctimonialibus parcens. Denique sanctæ Mariæ, sancti Remigii, sancti Nicasii, sancti Theoderici terras fructiferas, et villas populosas, ita in ore gladii devastavit, ut pene in solitudinem redegerit universas. Frequens in omnium auribus vox: *Hereditate possideamus sanctuarium Dei (Psal. LXXXII, 13).* Sic Rex emendat quod in Ecclesiam Bituricensem Herodiano juramento commisit.

3. Præterea Rex, nobis quidem non parum laborantibus, pacem cum comite Theobaldo fecerat; firmæ, ut putavimus, amicitiaæ fœdus inierat; et ecce occasiones quaerit quomodo recedat ab amico. Atque hoc grande crimen quod impingitur Comiti, quia cum baronibus Regis de liberis suis contrahit matrimonia (592). **209** Suspecta est illi dilatatio charitatis, nec se putat regem, si se amaverint principes. Conjiciat prudentia vestra quid animi erga subditos gerat, qui de odio atque discordia, si fuerit inter suos, se æstimat fortiorem. Videat et perpendat si est hic homo a Deo, qui in suorum magis mutua similitate quam charitate confidit, cum charitas sit Deus (*I Joan. IV, 8*): quod minime faceret, si sapientiam illius haberet qui ait: *Fortis est ut mors dilectio, dura sicut infernus æmulatio (Cantic. VIII, 6).* Propterea ergo pacis conventiones et constitutiones manifeste transgreditur: nec tenet pacta sua, quæ distinxerunt labia sua. Denique revocavit in domum suam, et ad consilium suum virum aduletrum et excommunicatum (593), quem ex constituto ejecerat; et pro exercenda majori malitia, aliis multis nequam æque excommunicatis, perjuris, incendiariis, homicidis, Rex et advocatus Ecclesiæ adversus Ecclesiæ (quod non est dubium) amatorem et defensorem denuo sociatur, juxta illud propheta: *Si videbas furem, currebas cum eo, et cum adulteris portionem tuam ponebas (Psal. LXIX, 12).*

4. Ad hæc cogit suo more episcopos ad maledicendum benedicendis, et iterum benedicendum maledicendis: et quoniam non obtemperatur pro suo

(591) Vide epistolam 222, n. 1.

(593) Vide epistolam 222.

(593) Scilicet Radulfum. Vide epistolam 216 et sequentes.

(594) Joannes Besly in Historia Gallica comitum Pictaviensium, pag. 145, sic explicat hunc gradum consanguinitatis inter Ludovicum VII et Eleonoram ejus conjugem, Guillelmi comitis Aquitanici filiam, ut Aldeardis Eleonoræ proavia soror fuerit uxoris

PATROL. CLXXXII.

libitu sibi, circuit mare et aridam, ut inveniat jura tores, quorum perjuriis, quos fortassis Deus conjungit, per homines separentur. Qua fronte, obsecro, tantopere aliis præscribere de consanguinitate laborat, homo cum sua (quod palam est) tertio ferme consanguinitatis gradu permanens consobrina? (594) Et quidem inter filium comitis Theobaldi, et comitis Flandrensis filiam; et item inter comitem Suessionensem, et filiam comitis Theobaldi, si consanguinitas sit, nescio: scienter enim illicita matrimonia nec laudavi unquam nec laudo: sed sciat is vos, et sciat dominus meus, prohibere horum nuptias, si quo modo conjungi fas fuerit, exarmare Ecclesiam est, et multam illi subtrahere fortitudinem. Neq̄ aliam puto adversantium ipsis nuptiis intentionem, nisi ut in terris præfatorum principum non possint habere refugium quicumque audebunt contradicere schismati quod minantur. Hucusque zelus meus, Non possum enim ego emendare quod potui redarguere: potui et commonere eum qui possit. Zelus domini mei faciet hoc. Ipsum duxi necessarium in magno Ecclesiæ labore atque periculo compellendum; et per nullum dignitatem quam per vos, qui ejus lateri et spiritui adhæretis. Apud quem, quaeso, habete me excusatum, quod Rege mutato mutaverim stylum, qui ad ipsum Deum Dei prophetam dixisse scitis: *Cum viro innocente innocens eris, et cum perverso perverteris (Psal. XVIII, 26).*

EPISTOLA CCXXV (595).

AD DOMINUM EPISCOPUM SUESSIONENSEM (596).

Hortatur ad studium pacis.

Laboravimus, sed de profectu adhuc quaestio est. Seminavimus multum, sed intulimus parum. Fate-mur nos eguisse vestra opera et præsentia. Verum quod eam non requisivimus in tanta necessitate, per amicum communem Sancti-Dionysii abbatem docebimini. Nunc itaque ne de cætero dissimuletis, sed secundum sapientiam vobis a Deo datam studeatis quæ ad pacem sunt, monemus sanctam sollicitudinem vestram. Nam rogandus non estis pro tali re, qua utique constat non modo valde honorificari ministerium vestrum, sed et turpari admodum si negligitis. In indicta celebritate apud Sanctum-Dionysium speramus videre vos (597).

210 EPISTOLA CCXXVI (598).

AD LUDOVICUM REGEM FRANCORUM.

Bernardus et Hugo queruntur de pertinacia regis in male captis: irritos esse suos in concilianda pace labores non sine regni ejus exitio dolent.

Ludovico Dei gratia illustri regi Francorum et

Humberti II comitis Maurianensis, proindeque matertera Adelæ, quæ fuit Ludovici regis mater.

(595) Scripta anno Christi 1143.

(596) Joslenum.

(597) An indictus regni optimatuum conventus? an Indicti celebritas, quæ mense februario in festo dedicationis apud Sanctum-Dionysium colitur, ipso die sancti Mathiæ?

(598) Scripta anno Christi 1143.